

FOCUS

Pensioenfonds
Vliegend Personeel KLM

70

ZEVENTIG JAAR PENSIOENFONDS VLEGEND
DRIE GENERATIES VLIEGERS AAN HET WOORD

ÉÉN OP DE TWINTIG VLIEGERS IS EEN VROUW
INTERVIEW MET JOËLLE BLANKESTIJN

BELEGGEN KAN NIET ZONDER RISICO
OVER DE AFDELING PERFORMANCE EN RISK

DEZE KEER IN FOCUS

04 IN DIENST

Joëlle Blankestijn (24): 'Ik moet bekennen: mijn pensioen is nog zó ver weg.'

06 NETTO PENSIOENREGELING

Kiezen uit drie beleggingswijzen

08 BELEGGEN KAN NIET ZONDER RISICO

Wat doet de afdeling performance & risk?

10 70 JAAR PENSIOENFONDS

Drie generaties in de cockpit

13 Q&A

Medewerkers van Pensioenservice geven antwoord

14 WIJZIGINGEN REGELING

Hoe ziet uw pensioenregeling in 2018 eruit?

16 FINANCIËLE POSITIE VAN HET FONDS

Sinds eind september 2017 geen tekort meer

18 NABESTAANDENPENSIOEN

Wat krijgen uw partner en/of kinderen na uw overlijden?

BESTUUR PENSIOENFONDS VLEGEND PERSONEEL KLM

Leden: Alex Balm, Arend de Jong (vicevoorzitter), Jan - Jaap Hartog, Paul Jansen, Miriam Kartman, Ronald ter Lingen, Bert Oudshoorn, Harm van der Pol, Evert van Zwol (vicevoorzitter).

WAT VINDT U VAN DE DIENSTVERLENING VAN HET PENSIOENFONDS? UITKOMSTEN ONDERZOEK 2017

Het pensioenfonds vindt het belangrijk om te weten hoe u als deelnemer over het fonds denkt. Waar bent u tevreden over en wat kan beter? In juli en augustus hield het fonds daarom een onderzoek - uitgevoerd door TNS NIPO - onder actieve deelnemers en pensioengerechtigden. De resultaten van het onderzoek hebben we vergeleken met de resultaten van het onderzoek uit 2014.

Door de maximering van het basispensioen en de verschuiving van de pensioenleeftijd worden deelnemers steeds meer zelf verantwoordelijk voor het op niveau houden van hun pensioen. Uit het onlangs gehouden onderzoek komt naar voren dat deelnemers dat goed beseffen en zich meer verdiepen in hun pensioen. Er is niemand die niet open staat voor pensioen-informatie. Echter de kennis van pensioenen verandert niet mee met het pensioenbewustzijn en daalt zelfs licht. Pensioeninformatie is en blijft lastige materie. Deelnemers hebben meer behoefte aan begrijpelijke en vooral meer persoonlijk relevante informatie. Het gebruik en de tevredenheid over de website, de Pensioenplanner en NWSalert (digitale nieuwsbrief) is toegenomen vergeleken met 2014. Maar de website en de Pensioenplanner

scoren minder goed op vindbaarheid van informatie, begrijpelijkheid en bedieningsgemak. Het imago van het pensioenfonds onder de actieve deelnemers is deze keer iets minder positief dan drie jaar geleden. Onder pensioengerechtigden is de tevredenheid even hoog als in 2014. Focus wordt net als in 2014 goed gelezen, en krijgt van de actieve deelnemers nu zelfs een hoger rapportcijfer. De meerderheid van de actieve deelnemers wil post van het fonds digitaal ontvangen, terwijl de meerderheid van de pensioengerechtigden liever papieren post ontvangt. Tot slot vindt een groot deel van alle deelnemers het prettig om via nieuwe informatiekanaal als live chat of WhatsApp te communiceren met het pensioenfonds.

Wat leren wij hiervan?

De deelnemer staat bij het pensioenfonds centraal, dus wij nemen deze resultaten zeer serieus. We zijn achter de schermen al druk bezig om informatie toegankelijker te maken, bijvoorbeeld door het verder ontwikkelen van een deelnemersportaal. Daarmee krijgt u uw eigen online omgeving waarin u informatie ziet die voor u relevant is. Ook proberen we alle informatie zo eenvoudig mogelijk te maken. De overige bevindingen uit het onderzoek bekijken en bespreken we de komende tijd, zodat we ze kunnen meenemen in ons beleid. We bedanken iedereen hartelijk die heeft meegedaan met het onderzoek. ●

VOLLEDIGE INDEXATIE 2017

Eind september heeft het bestuur van het pensioenfonds besloten de per 1 januari 2017 nog niet volledig geïndexeerde pensioenen van de basispensioenregeling aan te vullen tot 1,7%. De aanvullende verzekeringen die ontstaan zijn vanuit een individuele of collectieve waarde-overdracht worden verhoogd met 0,3%. In oktober zijn de opgebouwde pensioenen aangepast. In november zijn de pensioenuitkeringen aangepast en is de gemiste indexatie met terugwerkende kracht nabetaald. Met deze aanvulling zijn alle pensioenen per 1 januari 2017 volledig geïndexeerd. ●

PENSIOEN IN ZICHTDAGEN

Gaat u binnen ongeveer anderhalf jaar met pensioen? Bezoek dan een Pensioen In Zichtdag. In 2018 zijn de Pensioen In Zichtdagen op 29 maart, 28 juni en 4 oktober. Geef u op via piz@klmvliegendfonds.nl. Tijdens de Pensioen In Zichtdag hoort u wat er verandert zodra u met pensioen gaat en welke keuzes u kunt maken. Samen met collega's, die ook bijna met pensioen gaan, krijgt u informatie van verschillende sprekers. 's Middags kunt u in een kort individueel gesprek uw persoonlijke pensioensituatie bespreken. Uw partner is ook van harte welkom voor deze dag. ●

Toine van der Stee

directeur Pensioenfonds
Vliegend Personeel KLM

shots
bij Laura

KIA ORA

Een jaarlijkse internationale conferentie van grote pensioenfondsen bracht ons dit keer naar Nieuw-Zeeland. De reis via Kuala Lumpur was op mijn verjaardag. De bemanning van de KL 811 maakte er een mooi feestje van, getuige de foto.

Nieuw-Zeeland is een prachtig land. Veel lijkt op wat we hier hebben, maar is toch net een beetje anders. En wat vooral opviel, ze houden niet van gezeur en gedoe. Ik moest er

weer even aan denken toen het nieuwe regeerakkoord bekend werd. Het nieuwe kabinet laat de discussie over het nieuwe pensioenstelsel aan de sociale partners en hoopt volgend jaar tot besluiten te komen.

De discussie over een nieuw pensioenstelsel begon al kort na het begin van de grote financiële crisis. Dat is bijna 10 jaar geleden. Maar ze zijn er nog steeds niet uit. Hoe dat komt? Ik denk vooral omdat we in Nederland tot in detail alles willen regelen. We houden niet van onzekerheid en niemand mag er op achteruit gaan. Dan kun je lang praten, maar onzekerheid zal er altijd zijn. Bij pensioenen heb je het over periodes van 60 jaar of meer. Van wanneer je begint met werken tot de laatste dag dat je pensioen ontvangt. In die tijd kan er veel gebeuren.

In Nieuw-Zeeland doen ze niet zo moeilijk. Dat begint al in het verkeer. Op de buitenwegen mag je bijna overal 100 km/uur rijden, ook als dat eigenlijk niet mogelijk is. Het wordt aan je eigen verantwoordelijkheid over gelaten. Er staan wel borden: "Slow down, other people make mistakes". Maar kijk zelf wat je er mee doet. Je ziet het ook bij de Nieuw-Zeelandse AOW. Iedereen krijgt het als je vanaf je 55e in het land woont. Maakt niet uit waar je vandaan komt of wat je daarvoor hebt gedaan. De uitkeringen zijn niet hoog, dus de meeste mensen moeten zelf ook iets regelen. Maar iedereen krijgt het, geen gezeur.

Het mooiste voorbeeld is de nationale ongevallen verzekering. Als je buiten je eigen toedoen een ongeval overkomt, wordt de schade gedekt. Voor iedereen, zelfs voor buitenlandse toeristen. Er is maar één voorwaarde. Je mag niemand aansprakelijk stellen. Dat geeft maar lange juridische procedures en hoge kosten. Daar houden ze niet van. Graag geen gedoe.

Natuurlijk kun je de dingen uit een ander land niet één op één naar Nederland vertalen. Maar het kan wel een voorbeeld zijn. Mij sprak het wel aan. Geen betutteling, niet teveel aansprakelijkheden en leven met een beetje onzekerheid. Het zal geen toeval zijn geweest dat we op onze reis heel veel relaxte mensen hebben ontmoet.

Tena koutou katoa, ik groet u allen.

Toine van der Stee

Joëlle Blankestijn

'SLECHTS ÉÉN OP DE TWINTIG VLEGERS BIJ KLM IS EEN VROUW...

...en daarvan wisten wij er eentje te strikken voor een interview over haar verse indiensttreding.' Joëlle Blankestijn is pas 24. Logisch dat ze nog niet tot in detail haar financiële toekomst heeft uitgestippeld.

'Sinds 28 maart 2017 ben ik in dienst bij KLM, als second officer op de Boeing 777. Hiervoor heb ik een seizoen bij JetAirFly in België gevlogen en vervolgens nog een klein jaar bij Corendon. En nu dus bij KLM. Bij dit bedrijf verwacht ik de rest van mijn carrière te blijven.' Ze vindt het geen enkel probleem dat ze als vrouw in de minderheid is. 'In de totale crew per vlucht is het aantal vrouwen alsnog wel groot. Maar in de cockpit werken inderdaad veel meer mannen. Ik kan er prima mijn weg vinden. Mannen werken heel straight forward, dat bevalt me wel.'

Pensioen hot issue, maar niet voor iedereen

'Vliegers praten wel met elkaar over het pensioen. Zeker voor de collega's die dicht bij hun pensioen zitten is het een hot issue. Ik weet er in detail maar weinig van af, maar begreep wel dat de regels de laatste tijd enorm veranderd zijn. Dat lijkt me erg lastig als je bijna met pensioen gaat.'

Joëlle bouwde bij haar vorige werkgevers ook pensioen op: 'Mijn Corendon-pensioen ben ik aan het overdragen naar het pensioenfonds van KLM. Ik heb bij vroegere bijbaantjes ook wel wat pensioen opgebouwd, maar dat is heel marginaal. Ik zou ook niet weten hoeveel dat bij elkaar is. Omdat ik steeds heel kort ergens werkte, heb ik me er nog niet in verdiept. Ik moet ook bekennen: mijn pensioen is nog zó ver weg. Het is heel makkelijk om het nog even voor me uit te schuiven. Natuurlijk is mijn pensioen een belangrijk onderwerp, maar nu nog niet. Ik begreep wel dat iedereen tot een salaris van een ton automatisch pensioen opbouwt. Tegen de tijd dat mijn salaris boven die ton uitkomt, moet ik me er dus wél in gaan verdiepen. En collega's zeggen ook dat je naast je pensioenopbouw beter ook zelf een potje kunt aanleggen om zeker te zijn van een volwaardig pensioen.'

Alle begin is lastig

Zodra iemand bij KLM in dienst treedt, start de pensioenopbouw. Daarover krijgt elke nieuwe deelnemer een startbrief. Hierin wordt de pensioenregeling kort uitgelegd en valt te lezen welke keuzes eventueel gemaakt moeten worden. Joëlle ontving deze brief uiteraard ook: 'Ja, ik heb 'm vluchtig doorgelezen en daarna opgeborgen. Iedereen heeft de verantwoordelijkheid de financiële oude dag na je carrière goed regelen. Ook ik. Ons pensioensysteem is alleen zo ingewikkeld en veelomvattend. Voor ik ging werken had ik nog nooit iets over pensioen geleerd. En nu is de informatie natuurlijk wel voorhanden, maar ik moet mezelf er echt toe zetten om het te bekijken. Het lijkt mij eigenlijk wel handig om een lezing van het pensioenfonds te krijgen bij indiensttreding, waarin alle wetenswaardigheden over het pensioen worden samengevat.'

70 kaarsjes

Bij de verschijning van deze Focus, om precies te zijn op 19 november 2017, bestaat het Pensioenfonds Vliegend Personeel KLM 70 jaar. Voor Joëlle nog heel ver weg, maar ze heeft wel een beeld van de gewenste situatie op die leeftijd: 'Dan geniet ik lekker van mijn pensioen. Ik denk dat mijn vriend en ik nog gewoon in Nederland wonen, maar dat kan ook zomaar ergens anders zijn. Ik hoop dat ik gelukkig ben, een gezonde familie heb en alle dingen kan doen die ik wil doen.' ●

Overzicht van al uw pensioenen?

De overheid heeft iets bedacht om alle Nederlanders overzicht te bieden van de pensioenen die zijn opgebouwd door de jaren heen: Mijnpensioenoverzicht.nl. Hier ziet u precies waar en wanneer u pensioen hebt opgebouwd. U kunt precies zien hoeveel pensioen u naar verwachting gaat ontvangen en op welke leeftijd elk pensioen tot uitkering komt. Handig!

Ga naar mijnpensioenoverzicht.nl en log in met uw DigiD.

START U BIJ KLM? 2 DINGEN DIE U NU MOET WETEN!

Beginnt u net aan uw carrière bij KLM?

Dit zijn alvast twee belangrijke need-to-knows:

- Hebt u bij een vorige werkgever pensioen opgebouwd? Dan kunt u dat meenemen naar Pensioenfonds Vliegend Personeel KLM. Dat kan handig zijn als u al uw pensioenen in één 'pot' wilt hebben. Is dat het geval, meld het dan aan ons! Dan gaan we ermee aan de slag voor u. Let op: het overdragen van uw pensioen is niet altijd gunstig. Bekijk voorafgaand aan uw keus altijd de financiële situatie van beide pensioenfonds en vergelijk beide regelingen op hoofdlijnen.

- Woont u officieel samen, maar bent u niet getrouwd of geregistreerd partner? Dan moet u uw partner zelf aanmelden bij KLM om hem of haar in aanmerking te laten komen voor nabestaandenpensioen. Dit pensioen krijgt hij of zij na uw overlijden. Dat kan vooral handig zijn als uw partner zelf geen of minder inkomsten heeft. Andersom geldt hetzelfde! Gaat u na een periode van samenwonen uit elkaar? Meld dit dan ook aan KLM. NB: een huwelijk of geregistreerd partnerschap hoeft u niet door te geven. Deze gegevens meldt de gemeente automatisch aan het pensioenfonds, net als echtscheidingen.

Standaard, defensief of offensief?

WELKE BELEGGENSWIJZE Kiest u voor uw NETTO KAPITAAL?

Neemt u deel aan de netto pensioenregeling? Dan kunt u sinds september kiezen uit drie smaken voor uw beleggingswijze: standaard (dit was tot dan toe de enige optie), offensief of defensief. Wat hebben deelnemers tot nu toe gekozen en wat waren daarbij hun overwegingen?

Hoe kiest u uw beleggingswijze?

Initieel zijn de beleggingen van de netto regeling ingesteld op de standaard beleggingswijze. Als u deze standaard beleggingswijze wilt behouden, hoeft u niets te doen. Wilt u meer offensief of meer defensief beleggen? Log dan in op de Pensioenplanner. Ga naar 'Ik wil mijn beleggingswijze aanpassen'. Daarna volgen twee stappen om uw beleggingswijze te kiezen.

NIEUW:

Online risicoprofiel en beleggingswijze doorgeven via de Pensioenplanner

Nieuw in de Pensioenplanner is het online doorgeven van uw beleggingswijze. Helaas was het bij de introductie in september niet duidelijk genoeg hoe online zowel het risicoprofiel als de beleggingswijze doorgegeven moesten worden. De Pensioenplanner is inmiddels aangepast en blijft steeds in ontwikkeling om het doorgeven van uw keuze zo makkelijk mogelijk te maken.

Stap 1

Bepaal uw risicoprofiel

Als u meer offensief of meer defensief wilt beleggen, dan bent u wettelijk verplicht om eerst de Profielcheck in te vullen. Met deze online checklist van maximaal zeven vragen bepaalt u uw risicoprofiel. Het risicoprofiel zegt iets over uw risicohouding en kennis van beleggen. Het profiel kan defensief, neutraal of offensief zijn.

Stap 2

Kies uw beleggingswijze

Na het bepalen van uw risicoprofiel, kiest u uw beleggingswijze. Past bijvoorbeeld het risicoprofiel offensief het beste bij u? Dan kunt u ervoor kiezen om uw beleggingswijze aan te passen naar de offensieve beleggingswijze. U kunt ook een beleggingswijze kiezen die afwijkt van uw risicoprofiel. Als uw risicoprofiel is vastgesteld en u hebt uw beleggingswijze gekozen, dan bevestigt u met een digitale handtekening. U ontvangt hiervoor per SMS een verificatiecode. De bevestiging van uw keuze vindt u terug bij 'Mijn documenten'.

Wilt u meer weten over de netto regeling?

Op onze website vindt u meer informatie over de netto regeling. Naast uitleg vindt u er ook drie filmpjes over de netto regeling. Ga naar www.klmvliegendfonds.nl/keuzemomenten-netto-pensioenregeling-in-beeld.

Keuzemoment 1: deelnemen aan de netto regeling? (kies uw beleggingswijze)

Keuzemoment 2: variabel of vast in de opbouwfase?

Keuzemoment 3: variabel of vast in de uitkeringsfase?

- Aantal actieve deelnemers aan de netto regeling: 1.485
 - Aantal vliegers die keuze beleggingswijze hebben doorgegeven: 165
 - 159 x offensief
 - 2 x neutraal
 - 4 x defensief
- (peildatum: 24/11/2017)

Michael Buining
48 jaar
gezagvoerder 737

Kiest voor een tandje offensiever

'Ik vind meer beleggingsvrijheid in de netto pensioenregeling een goede uitbreiding. Ik houd er wel van om iets te kiezen te hebben. Mijn keuze is gevallen op de offensieve beleggingswijze. Voor andere producten zoals de levensloopregeling vaar ik juist een meer behouden koers. Zo verdeel ik de risico's. Offensief beleggen in de netto regeling is overigens niet zo spannend als het lijkt. Er wordt immers niet 100% in aandelen belegd.'

Ik kan het zelf niet beter

'Ik heb vertrouwen dat het pensioenfonds het goed voor mij regelt. Ik kan het zelf niet beter. Het geeft rust dat ik niet elke dag de krant moet volgen hoe het met mijn aandelen gaat. Er komt vast weer nieuwe regelgeving aan, die ook mijn pensioen gaat raken. Dat zie ik dan wel weer. Voor mijn gevoel heb ik dit stuk van mijn inkomen voor later nu netjes weggezet.'

Tips voor collega's?

'Laat je goed informeren, maar maak je eigen keuze waar je zelf achter staat. Niet kiezen is natuurlijk ook een optie. Dan blijf je beleggen in 'standaard'. Je kunt tot je pensioen altijd nog wijzigen.'

René Joziassse
41 jaar
gezagvoerder 737

Kiest nu offensief, maar overweegt over te stappen naar neutraal of defensief

'Belangrijkste reden om offensief te kiezen is dat mijn spaardoel nog ver weg ligt. Daarom accepteer ik het hogere risico dat beleggen in meer aandelen met zich mee brengt. De overstap naar minder risico of vastrentend doe ik idealiter anticyclisch. De kunst daarbij is de emotie van 'meer willen hebben' uit te schakelen. Ik denk de stap naar minder risico, dus naar een standaard of defensieve beleggingswijze, binnenkort te maken.'

Gevoel van meer controle

'Dat ik in de opbouw van mijn netto kapitaal nu ook mijn beleggingswijze kan kiezen, vind ik een mooie verbetering. Het geeft mij een gevoel van meer controle.'

Hebt u vragen?

Kijk op de website www.klmvliegendfonds.nl/netto-pensioen-2017. U vindt hier veelgestelde vragen met antwoorden. U kunt ook op werkdagen tussen 8.30 uur en 17.00 uur contact met ons opnemen via 020 426 62 20 of pensioenservice@klmvliegendfonds.nl. Wij helpen u graag. ●

HANDVATTEN VOOR DE JUISTE KEUZE

Beleggen zonder risico's kan niet. Maar je kunt de risico's wel zo goed mogelijk in beeld brengen. Alleen dan kun je goed gefundeerde beslissingen nemen over risico's die je wel of niet bereid bent te nemen. De afdeling Performance & Risk, onderdeel van vermogensbeheer bij Blue Sky Group, is verantwoordelijk voor het berekenen en analyseren van de prestaties en risico's van de beleggingsportefeuille van het Vliegend Fonds. Ron Thijssen leidt de afdeling en vertelt hoe dat in de praktijk werkt.

'Ik heb drie jaar geleden vanuit de private beleggingswereld bewust de overstap gemaakt naar de institutionele kant. In de nasleep van de financiële crisis kreeg het risicomanagement een veel prominentere rol, het werkkterrein werd breder, interessanter en uitdagender.'

Ron Thijssen

Studie Internationale bedrijfseconomie in Tilburg, daarna specialisatie investment analysis.

Loopbaan

Sinds drie jaar bij Blue Sky Group, begonnen als analist op de afdeling performance & risk, sinds anderhalf jaar hoofd van de afdeling. Voorheen beleggingsanalist en portefeuillebeheerder in de bankensector.

Privé

35 jaar, niet getrouwd, geen kinderen.

Bijzonder

'Ik heb op 15 oktober in Amsterdam mijn eerste marathon gelopen. Dat stond al een hele tijd op mijn bucket list. Het was een erg mooie ervaring, maar tegelijkertijd een hele zware beproeving. Ik ben een enorme sportfanaat en doe veel aan hardlopen en wielrennen. Mooi om zelf de mythische bergen op te rijden die je van tv kent. Dit jaar bijvoorbeeld nog de Mont Ventoux gedaan.'

Toen Ron Thijssen bij Blue Sky Group binnenkwam, trof hij een heel andere organisatie aan dan hij gewend was: 'Een heel open cultuur, iedereen communiceert met elkaar, heel anders dan het kantoorcamertjesleven van voorheen. Er werken hier alleen maar toegewijde professionals, die heel erg goed met hun vakgebied bezig zijn.'

De afdeling telt op dit moment zeven mensen. Vergeleken met tien jaar geleden is dat ongeveer een verdubbeling; dat geeft al aan dat risicomanagement in belang is toegenomen. Ron Thijssen: 'We zijn relatief jong, allemaal tussen de 24 en 45 jaar, drie vrouwen en vier mannen. Dat is nog steeds bijzonder binnen de stereotype mannenwereld van het vermogensbeheer.'

Warme banden

Bijzonder is ook de hechte relatie met KLM: 'Het is primair een zakelijke relatie, maar met warme banden. Bestuursleden van het pensioenfonds komen hier veel over de vloer, het zijn korte lijnen en je kunt snel schakelen. Je merkt ook dat ze zich erg betrokken voelen. Die persoonlijke contacten vind ik altijd boeiend en waardevol. Je bespreekt dan met elkaar wat er zoal speelt en je merkt hoe een pensioenfondsbestuurder naar de ontwikkelingen in pensioenland kijkt.'

'Hoe lager onze kosten, hoe beter voor de klant.'

'Er werken hier alleen maar toegewijde professionals.'

'In control'

Geen rendement zonder risico, maar je wilt vooral een gecontroleerd risico nemen. Je moet goed weten wat je doet. Ron Thijssen: 'Door risico's in kaart te brengen, helpen we het pensioenfonds 'in control' te zijn. Risicomanagement gaat niet puur om het beperken van risico, maar ook om het inzichtelijk maken van waar die risico's zitten, hoe groot ze zijn en hoe groot de kans is dat je ermee te maken krijgt. En daarover dan ook duidelijk en overzichtelijk communiceren met de klant. Zo bied je handvatten om de juiste keuzes te maken.'

Efficiënte uitvoering

'We willen ons werk zo efficiënt mogelijk doen, hoe lager onze kosten, hoe beter dat is voor de klant. We kijken bijvoorbeeld naar verdere automatisering. Soms zitten er ook nog stukjes maatwerk in de uitvoering die ooit om goede redenen zijn ontstaan, maar die nu eigenlijk geen toegevoegde waarde meer bieden. Veel afspraken met klanten lijken al heel sterk op elkaar. Meestal is het geen probleem als je ze helemaal gelijk trekt. Ook zo kun je het werk van onze afdeling eenvoudiger en efficiënter maken. Vergelijk het met al die verschillende stekkertjes voor het opladen van je mobiele telefoon. Het is verreweg het makkelijkst als één stekkertje overal op past.'

Het werk in het kort

De afdeling Performance & Risk doet in hoofdzaak drie dingen:

PERFORMANCE METING

'We meten de rendementen op de beleggingen, en vergelijken ze ook met marktindexen. Die metingen verwerken we in allerlei rapportages voor onszelf, voor de besturen van de pensioenfondsen, en ook voor De Nederlandsche Bank. We plaatsen het gevoerde beleid ook in de tijd. Stel dat er door de jaren heen een andere verhouding zou zijn geweest van aandelen en obligaties, wat zou dan het rendement zijn geweest?'

INVESTMENT COMPLIANCE

'Bij het vaststellen van het beleggingsbeleid worden allerlei afspraken vastgelegd, bijvoorbeeld over de verhouding tussen aandelen en obligaties en over het afdekken van risico's die samenhangen met de rentestand, of met vreemde valuta. Wij houden in de gaten of al die afspraken worden nagekomen. Afhankelijk van het soort afspraken moet er dan meteen worden bijgestuurd, of is het een aanleiding om met het pensioenfondsbestuur in gesprek te gaan.'

RISICOMETING EN -ANALYSE

'We maken rapportages voor het pensioenfondsbestuur waarin we allerlei scenario's doorrekenen. We gaan bijvoorbeeld na wat er bij het fonds zou gebeuren als de aandelenkoersen ineens met tientallen procenten zouden inzakken. Op grond van onze analyses kun je vervolgens besluiten of je maatregelen wilt nemen om die risico's te verkleinen of weg te nemen.' ●

DRIE GENERATIES JASKI IN DE COCKPIT

Zeventig jaar Pensioenfonds Vliegend Personeel KLM: wat is er mooier dan drie generaties vliegers aan het woord te laten? Nou: drie generaties die óók nog opa, zoon en kleinzoon zijn. Het woord is daarom aan Wim Jaski (82), Wil Jaski (54) en Guillaume Jaski (22). Alle drie vlieger, maar qua pensioensituatie natuurlijk heel verschillend. Wim profiteert er al volop van, zijn zoon komt aardig in de buurt en de jongste is net begonnen met opbouwen.

Over het pensioenfonds niets dan lof

Wim Jaski: 'Ik ben nu 26 jaar met pensioen. Tsja, ik ben een dure voor het pensioenfonds en dat wordt nog erger, want ik ben van plan om 103 te worden. Ik ben een paar maanden eerder gestopt omdat mijn vrouw en ik wilden gaan zeezeilen. Zouden we na de officiële datum vertrekken, dan zouden we op weg naar de Middellandse Zee slecht weer krijgen in de Golf van Biskaje. We zijn heerlijk langs alle kusten van de Middellandse Zee gevaren, zo'n tien jaar lang. In de zomers kwamen de kinderen om de beurt aan boord en tijdens de feestdagen waren we dan even terug in Nederland.'

Over het pensioenfonds kan Wim Jaski alleen maar positief zijn: 'Ze hebben het allemaal keurig voor elkaar, niets dan lof. Ik kwam destijds van de luchtmacht en ook die overgang is heel soepel geregeld.'

Er is een jaarlijkse vergadering van gepensioneerden en daar spreek ik weleens iemand die in het bestuur van het pensioenfonds zit. Zo ben ik wel een beetje op de hoogte. Het is ingewikkelde materie en ik ben blij dat mensen zoals hij er veel tijd en energie in steken.'

Voor Wil Jaski komt het pensioen ook in zicht, hoewel iets minder snel dan hij van plan was. Drie jaar geleden gingen hij en zijn vrouw op Curaçao wonen. 'Tegelijkertijd ben ik ook 67% gaan vliegen, met als gevolg dat ik twee jaar langer werk. Door de nieuwe cao is daar nog twee jaar bij gekomen. Ik had het charmanter gevonden als ik had mogen kiezen. Het voelde alsof tijdens de wedstrijd de spelregels werden veranderd.' Door die veranderingen is Wil Jaski zich destijds goed in de materie gaan

Drie generaties Jaski aan boord

Wim Jaski werd in 1970 co-piloot op de DC-9 bij KLM. Vijftien jaar later trad zoon Wil, als second officer B747, in zijn voetsporen. Samen maakten ze nog zes vluchten, inclusief de laatste vlucht van Wim vóór zijn pensionering. En in mei 2017 volgde kleinzoon Guillaume als second officer op de B777.

Toen Wil hoorde dat Guillaume zou gaan werken op de B777, is hij direct de omscholing ingegaan van captain 747 naar captain Boeing 777; dat zat er toch al aan te komen door de uitfasering van de 747. Wil hoopt nog regelmatig met Guillaume te kunnen vliegen. In september van dit jaar vlogen ze met aanhang naar Bangkok

om te vieren dat ze alle drie vlieger waren geworden. Wil en Guillaume aan de stuurknuppel, Wim als IPB'er, maar daardoor niet minder trots. 'Het grappige is: in die cockpit gaat er een knop om, dan ben je professional, dat gaat automatisch. Pas na de landing word je weer familie.'

JAAR PENSIOENFONDS KLM

Mosquito's

Voordat Wim bij KLM begon, was hij 13 jaar lang militair vlieger bij de luchtmacht. 'Ik ben opgegroeid in Nederlands-Indië, op Java. Na de bevrijding werd het kamp waarin we zaten bestookt door mortieren. Mosquito-vliegtuigen van de geallieerden hebben ons uit die levensgevaarlijke situatie gered. Als negenjarige jongen heb ik me toen plechtig voorgenomen om mijn vaderland te gaan dienen en piloot te worden. In militaire dienst heb ik later ook mijn vrouw leren kennen. Ze werkte in de verkeerstoren en ik werd verliefd op haar stem. Inmiddels zijn we 58 jaar getrouwd.'

► DRIE GENERATIES JASKI IN DE COCKPIT

verdiepen. Ook in de nettoregeling uiteraard. 'Dat heb ik zorgvuldig uitgerekend: leg ik het geld in de keukenla of breng ik het onder bij het pensioenfonds? Netto per maand maakte het nauwelijks uit, ook omdat ik maar relatief kort zou opbouwen. Met het geld in de keukenla kon ik flexibeler omgaan. Uiteindelijk koos ik voor de keukenla. Ik zeg erbij: de regeling die het pensioenfonds nu aanbiedt met een variabele netto pensioenuitkering en meer beleggingsvrijheid, is aantrekkelijker. Maar mijn advies is hoe dan ook: verdiep je goed in je pensioen. Dat heb ik ook tegen Guillaume gezegd. Bij hem is de looptijd straks natuurlijk veel langer en wordt dus het beleggingsresultaat belangrijk. En dat doet het pensioenfonds veel beter. Ooit heb ik ook wel belegd. Ik stak er tien uur per week in en had in een jaar 2.500 euro verdiend. Mijn conclusie: dat kun je beter aan de professionals overlaten.'

Er zijn veel collega's die langer willen doorvliegen, weet Wil Jaski uit ervaring: 'Die discussie speelde al toen ik begon. Zelf ben ik niet zo'n doorvlieger. Ik was op mijn dertigste al gezagvoerder, dus ik heb niets te klagen. Vliegen is mijn passie, ik doe het met groot

plezier, maar het is ook gewoon mijn werk. En er zijn gewoon heel veel andere dingen die ik leuk vind, zoals reizen en in het buitenland wonen. Ik verbaas me ook wel over collega's die hun pensioen naderen en dan ineens schrikken, alsof het een verrassing is en alsof er daarna niets meer is. Ik val echt niet in een gat.'

Zo ver is kleinzoon Guillaume nog lang niet. 'Ik kijk wel hoe het pensioenfonds presteert met beleggen, dat doen ze goed. Ik zie ook zeker de waarde van zo'n collectieve regeling. Voor mij is het natuurlijk nog ver weg, ik verheug me er vooral op om nog heel lang piloot te zijn, ik heb nog een jaartje of veertig te gaan. Ik vind het heerlijk en geniet van alles. Ik kijk enorm uit naar het vliegen met mijn vader, het maakt niet uit waar naartoe.' Over zijn pensioen is Guillaume niet onzeker, maar hij is wel realistisch: 'Ik betwijfel sterk of het pensioen zal blijven zoals het nu is en ik ben zeker van plan om me daar tijdig over te gaan buigen en dat goed te volgen. Dat geldt te zijner tijd ook voor de nettoregeling. Mijn vader voorziet me ook van nuttige adviezen en dat stel ik zeer op prijs.' ●

In deze rubriek geven medewerkers van Pensioenservice antwoord op uw vragen. Dit zijn de meest gestelde vragen van de afgelopen maanden.

Q&A

Hoe pas ik de beleggingswijze aan van mijn netto pensioen?

U kunt uw beleggingswijze zelf online aanpassen in de Pensioenplanner. Eerst bepaalt u uw risicoprofiel. Daarna kunt u kiezen voor een defensieve, standaard of offensieve beleggingswijze. Past u uw beleggingswijze aan vóór de 20e van de maand, dan passen wij uw beleggingen aan met ingang van de eerste werkdag van de volgende maand. Meer vragen en antwoorden over dit onderwerp vindt u op www.klmvliegendfonds.nl/qa-beleggingsvrijheid.

Ik hoorde iets over beleggen via het Blue Sky Eagle Fund. Wat is dat?

KLM-vliegers die volledig lid zijn van de VNV hebben de mogelijkheid om naast de netto pensioenregeling van het fonds eigen vermogen op te bouwen via Blue Sky Eagle Fund. Dit betekent dat u via Blue Sky Eagle Fund kunt gaan beleggen. Twee werknemer pensioenfondsbestuurders en een VNV bestuurder zijn bestuurlijk betrokken en houden toezicht op de beleggingen, service en kosten. Blue Sky Eagle Fund heeft geen winstmotieven en streeft ernaar de kosten laag te houden. Belangrijk om te weten: over uw netto pensioenkapitaal in de netto pensioenregeling van het pensioenfonds betaalt u geen vermogensrendementsheffing in Box 3 van de inkomstenbelasting. Het vermogen dat u opbouwt via Blue Sky Eagle Fund is echter niet vrijgesteld van vermogensrendementsheffing in Box 3. Kijk op www.blueskyeaglefund.nl voor meer informatie.

Wat gebeurt er met mijn overbruggingspensioen als ik mijn pensioen uitstel?

Overbruggingspensioen is een pensioen dat u tijdelijk ontvangt vanaf uw pensioendatum tot 65 jaar. Opbouw van overbruggingspensioen was mogelijk tot 1 januari 2006.

Stelt u uw pensioen uit, dan wordt uw overbruggingspensioen hoger, omdat de periode van uitkering korter is. Vóór 1 januari 2018 werd bij uitstel uw overbruggingspensioen verhoogd. Vanaf 1 januari 2018 wordt het overbruggingspensioen niet meer verhoogd, maar wordt de verhoging omgezet in levenslang ouderdomspensioen. De totale waarde is in beide gevallen gelijk, alleen de omzetting wijzigt.

Waarom deze wijziging? Het omzetten van de verhoging in extra ouderdomspensioen is eenvoudiger te verwerken. Wilt u tot uw 65e een hoger pensioen? Dan kunt u gebruikmaken van de hoog/laag-constructie. Op deze manier wordt hetzelfde bereikt tegen lagere kosten. Bekijk deze optie in de Pensioenplanner bij 'Keuzemogelijkheden'. Bij 'De hoogte van het pensioen variëren', kunt u de mogelijkheden zelf berekenen. U ziet in de Pensioenplanner hoeveel pensioen u op welke leeftijd kunt verwachten.

Meer weten over deze wijziging? Lees dan het nieuwsbericht op www.klmvliegendfonds.nl.

Hebt u vragen over uw pensioen?

Dan kunt u terecht bij de afdeling Pensioenservice. U kunt bellen, e-mailen of een afspraak maken voor een persoonlijk gesprek via 020 426 62 20 of pensioenservice@klmvliegendfonds.nl. •

HOE ZIET UW PENSIOENREGELING IN 2018 ERUIT?

In 2018 wijzigt uw pensioenregeling naar verwachting op een aantal punten. We zetten de wijzigingen voor u op een rij en geven aan waarom deze aanpassingen nodig zijn.

WIJZIGING	AANLEIDING VOOR DE WIJZIGING
1 Mogelijke verlaging pensioenopbouw door verhoging wettelijke pensioenrichtleeftijd	Fiscale wetgeving
2 Lagere inleg netto pensioenregeling	Fiscale wetgeving
3 Nieuwe omrekenfactoren voor pensioenkeuzes	Pensioenwetgeving
4 Nieuwe afspraken financiering pensioenregeling en governance	Arbeidsvoorwaardelijke afspraken tussen KLM en VNV

Aanleiding: Fiscale Wetgeving
Wijziging: mogelijke verlaging pensioenopbouw door verhoging wettelijke pensioenrichtleeftijd
Regeling: Basispensioenregeling

De wettelijke pensioenrichtleeftijd stijgt per 1 januari 2018 naar 68 jaar. Wij moeten deze pensioenrichtleeftijd gebruiken om uw pensioenopbouw en de premie te berekenen. De leeftijd waarop u in onze pensioenregeling met pensioen kunt gaan, blijft 58 jaar. De stijging van de wettelijke pensioenrichtleeftijd kan wel gevolgen hebben voor uw pensioenopbouw.

Waarom heeft de overheid de pensioenrichtleeftijd verhoogd?

Omdat we ouder worden. Dat betekent langer pensioen uitkeren en hogere pensioenkosten. Daarom stelt de overheid grenzen aan pensioenopbouw. De verhoging van de pensioenrichtleeftijd is zo'n maatregel. Pensioenfondsen moeten gaan rekenen met de pensioenrichtleeftijd van 68 jaar.

Gevolgen voor uw pensioenopbouw nog niet duidelijk

Op dit moment is nog niet duidelijk wat de verhoging van de wettelijke pensioenrichtleeftijd voor uw toekomstige pensioenopbouw betekent. Wij zijn daarover in gesprek met de belastingdienst. Wij informeren u zodra meer bekend is.

Aanleiding: Fiscale wetgeving
Wijziging: aanpassing fiscaal maximale premie
Regeling: Netto pensioenregeling

Neemt u deel aan de netto pensioenregeling en maakt u gebruik van de fiscaal maximale inleg? Met ingang van 1 januari 2018 heeft de overheid de inlegpercentages verlaagd. Afhankelijk van uw leeftijd kan er 0,2% tot 0,5% van de pensioengrondslag minder aan netto premie worden ingelegd.

Net als voor uw pensioenopbouw in de basispensioenregeling (zie wijziging 1) gaat het pensioenfonds ook hierover in gesprek met de belastingdienst. Om te bespreken of een hogere premie-inleg, dan die op basis van de nieuwe wetgeving, mogelijk is.

Hoe hoog uw netto premie per maand vanaf 1 januari 2018 precies wordt, kunt u terugzien op uw salarisstroom of pensioenspecificatie. Ook kunt u in januari de hoogte van uw premie bekijken in de Pensioenplanner.

Aanleiding: Pensioenwetgeving
Wijziging: nieuwe omrekenfactoren per 1 juli 2018
Regeling: Basispensioenregeling

Uw pensioenregeling biedt diverse keuzemogelijkheden, zoals eerder of later met pensioen gaan of uw ouderdomspensioen omzetten in nabestaandenpensioen. Voor het berekenen van deze keuzes gebruikt het pensioenfonds omrekenfactoren. Deze factoren worden periodiek vastgesteld en zijn gebaseerd op onder meer de stand van de rente en de levensverwachting. Per 1 juli 2018 wijzigen deze factoren.

Waarom wijzigen de omrekenfactoren?

Door de lage rente was het verschil tussen de rente waarmee het pensioenfonds rekent en de feitelijke marktrente te groot geworden. Dit moest worden gecorrigeerd door de factoren aan te passen.

Gaat u op of na 1 juli 2018 met pensioen?

En maakt u gebruik van een van de keuzemogelijkheden? Door de nieuwe factoren krijgt u een andere pensioenuitkering dan u met de huidige factoren zou hebben gekregen. U ontvangt ongeveer een half jaar voor ingang van de bij ons bekende pensioendatum een voorlopige opgave van uw pensioenuitkering. Deze opgave is berekend met de nieuwe factoren.

De Pensioenplanner houdt in de loop van de maand januari 2018 rekening met de nieuwe factoren. Bij pensioeningangen vóór 1 juli 2018 blijven de huidige omrekenfactoren gelden.

Let op: de nieuwe factoren hebben invloed op de hoogte van uw pensioen.

- Gaat u op of na 1 juli 2018 vervroegd met pensioen? Dan zal uw pensioen op basis van de nieuwe factoren hoger zijn dan op basis van de huidige factoren.
- Stelt u uw pensioen uit, dan zal uw pensioen op basis van de nieuwe factoren lager zijn dan op basis van de huidige factoren. Wanneer u kiest voor de hoog/laagconstructie, zal het verschil kleiner zijn.

Met pensioen op of na 1 juli 2018?

Check uw uitkering in de Pensioenplanner

Maak nog in december 2017 een berekening van uw pensioenuitkering (huidige factoren) en maak dezelfde berekening in januari 2018 (nieuwe factoren). Vergelijk de uitkomsten en u weet wat het verschil voor u is.

Mogelijk is het eerder laten ingaan van uw pensioen, dus vóór 1 juli 2018, voor u aantrekkelijker. U kunt de afdeling Pensioenservice vragen naar de mogelijkheden. Overweegt u om uw pensioen vóór 1 juli 2018 te laten ingaan? Bespreek dit dan op korte termijn met uw HR-afdeling. Uw werkgever moet uw aanvraag namelijk minimaal drie maanden voor ingang van uw pensioen bij het fonds indienen.

Aanleiding: nieuwe afspraken tussen arbeidsvoorwaardelijke partijen
Wijziging: niet de pensioenregeling zelf verandert, maar de financiering ervan
Regeling: Basispensioenregeling

KLM en VNV hebben nieuwe afspraken gemaakt over de financiering van de basispensioenregeling per 1 januari 2018. Daarnaast zijn afspraken gemaakt over de governance van uw pensioenfonds. De afspraken zijn vastgelegd in het Protocol nieuwe financieringsafspraken pensioenregeling KLM-vliegers.

KLM en VNV hebben het pensioenfonds gevraagd om de afspraken uit te voeren. Het bestuur toetst en beoordeelt of de protocolafspraken voor het pensioenfonds uitvoerbaar zijn en passen binnen de

wettelijke kaders. Daarbij bekijkt het bestuur eveneens of de belangen van alle betrokkenen evenwichtig zijn meegewogen.

Over deze zaken vindt onder meer afstemming plaats met de accountant en de actuaris van het pensioenfonds. Ook is advies gevraagd aan het Verantwoordingsorgaan en is de Nederlandsche Bank als toezichthouder over de nieuwe financieringsafspraken geïnformeerd.

Hoe gaan we verder?

Het streven is om uiterlijk 15 december een besluit te nemen over de nieuwe afspraken. Wilt u meer weten of hebt u vragen over het pensioenprotocol, raadpleeg dan de communicatie van KLM en VNV. Zodra er nieuws is van onze kant, laten wij u dat weten via de website www.klmvliegenderfonds.nl •

DE FINANCIËLE POSITIE VAN HET FONDS

PENSIOENFONDS HEEFT GEEN TEKORT MEER

De financiële positie van het fonds is sinds eind derde kwartaal 2017 weer gezond te noemen. Door de stijgende rente, daalde de waarde van de verplichtingen. Deze ontwikkeling zorgde voor een stijging van de beleidsdekkingsgraad. Die kwam eind september uit op 124,5%. De wettelijke vereiste dekkingsgraad was toen 123,2%. Dat betekent dat het fonds officieel per eind september 2017 geen tekort meer heeft.

Herstelplan beëindigd

Sinds januari 2017 stijgt de beleidsdekkingsgraad. Volgens berekeningen op basis van het herstelplan was de verwachting dat het fonds eind september uit het tekort zou kunnen komen. Eind augustus was de beleidsdekkingsgraad al hoger dan de wettelijke vereiste dekkingsgraad. Eind september is het herstelplan komen te vervallen. Wanneer het fonds na een, twee of drie kalenderkwartalen opnieuw in een tekortsituatie komt, herleeft het oude herstelplan.

Volledige indexatie per 1 januari 2017

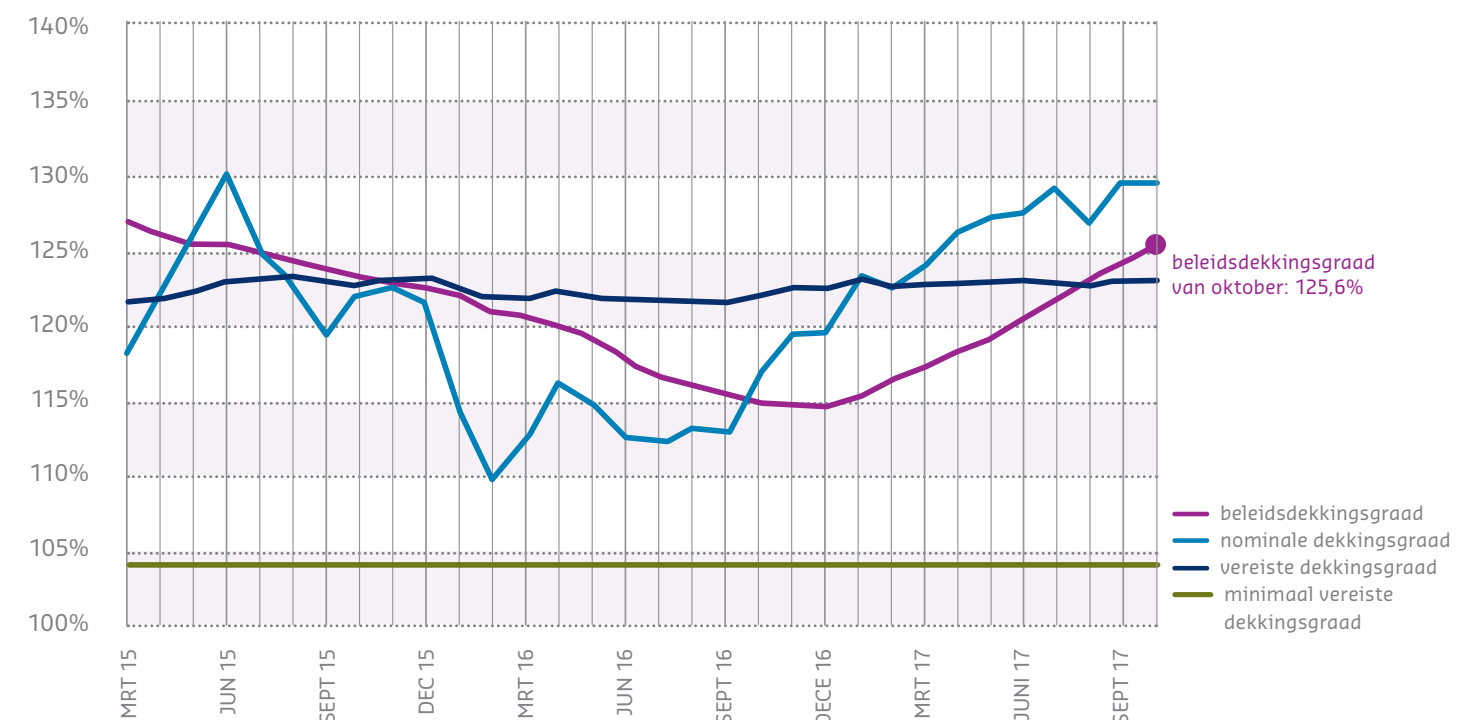
De financiële positie van het fonds is ook bepalend voor het verlenen van indexatie. Alleen als het fonds er financieel goed voor staat, kunnen de pensioenen verhoogd worden. Eind vorig jaar heeft het bestuur van het fonds besloten om eerst een gedeeltelijke indexatie toe te passen en uiterlijk per 1 oktober 2017 te beslissen over de volledige indexatie. Eind september heeft het bestuur besloten om per januari 2017 de niet volledig geïndexeerde pensioenen

van de basispensioenregeling aan te vullen tot de maatstaf van 1,7%. Ook de niet volledig geïndexeerde aanvullende verzekeringen zijn verhoogd met 0,3%. Met deze aanvulling zijn alle pensioenen met terugwerkende kracht per 1 januari 2017 volledig geïndexeerd.

Behaald rendement op beleggingen basispensioen

De beleggingsportefeuille voor de basispensioenregeling bestaat voor het grootste deel uit aandelen, obligaties en vastgoed. Het rendement over het derde kwartaal was in totaal 1,2%. Dit resultaat is vooral te danken aan een waardestijging van de aandelen. Ook de risicovollere obligaties deden het goed en zorgden voor een positief rendement. Over 2017 is het rendement eind september in totaal 4,2%. Wilt u meer weten over de behaalde rendementen? Dat kunt u lezen in het laatste kwartaalbericht op www.klmvliegendfonds.nl/kwartaalberichten.

Ontwikkeling dekkingsgraden Pensioenfonds Vliegend Personeel KLM

Financiële positie per eind oktober verder verbeterd

In oktober steeg de beleidsdekkingsgraad verder naar 125,6%. De vereiste dekkingsgraad voor het fonds was eind oktober 123,3%. Dat betekent dat het fonds meer geld in kas heeft dan wettelijk vereist. Het fonds heeft dus voldoende buffers om de pensioenen nu en in de toekomst te betalen.

Indexatiebesluit per 1 januari 2018

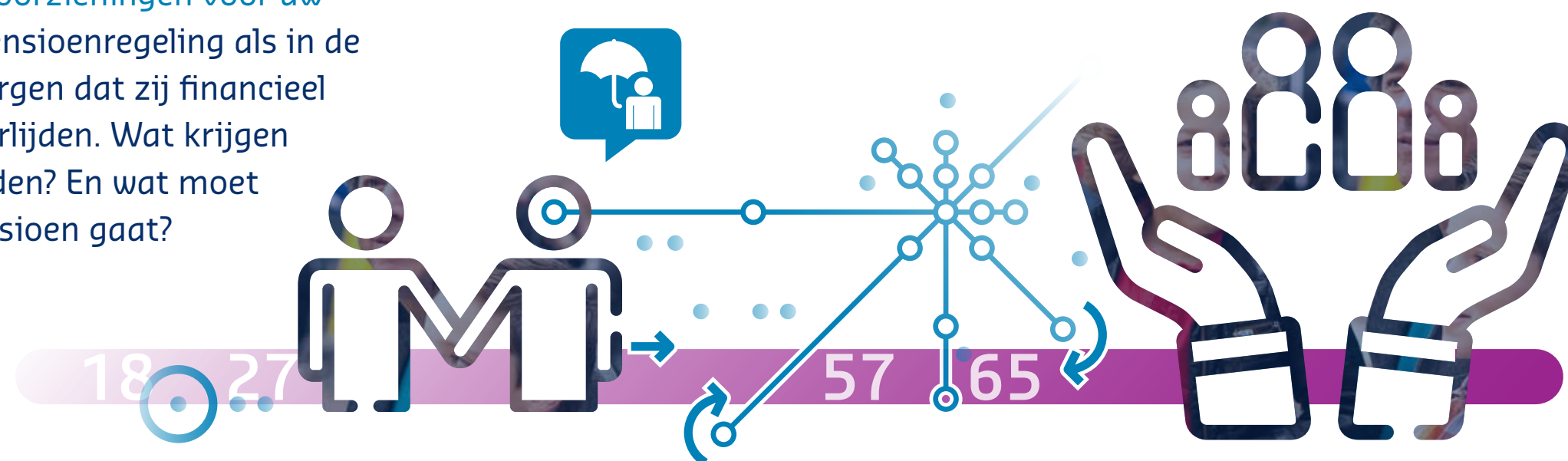
Normaal gesproken wordt geld ieder jaar iets minder waard. U kunt met hetzelfde bedrag in 2017 iets minder kopen dan in 2016. Dat heet 'inflatie'. Het pensioenfonds probeert uw opgebouwde pensioen of uw pensioenuitkering jaarlijks te indexeren en welvaartsvast te houden. Als uitgangspunt daarvoor gebruiken we de stijging van de cao-lonen (in de sector Particulier Bedrijf) van juli 2016 tot juli 2017.

In december besluit het bestuur of en hoeveel de pensioenen per 1 januari 2018 geïndexeerd worden. De verwachting is dat we uw pensioen of uw pensioenuitkering volledig kunnen indexeren, gezien de goede financiële positie van het fonds. Via de website en NWSalert houden we u op de hoogte van het indexatiebesluit.

Meer weten over de financiële positie van het fonds?

Op www.klmvliegendfonds.nl vindt u meer informatie over de dekkingsgraden. U vindt daar ook alle kwartaalberichten. Wilt u op de hoogte blijven van de financiële positie van uw pensioenfonds? Meld u dan aan voor de NWSalert. U ontvangt dan een e-mail als het kwartaalbericht online is geplaatst. ●

Het pensioenfonds biedt verschillende voorzieningen voor uw partner en kinderen. Zowel in de basispensioenregeling als in de netto pensioenregeling kunt u ervoor zorgen dat zij financieel verzorgd achterblijven als u komt te overlijden. Wat krijgen uw partner en/of kinderen na uw overlijden? En wat moet u zelf regelen als u uit dienst of met pensioen gaat?

ZORG GOED VOOR UW NABESTAANDEN

1 Wat krijgt uw partner na uw overlijden?
Zo lang u werkt bij KLM én deelnemer bent van het pensioenfonds is er voor uw partner een nabestaandenpensioen verzekerd. Dit pensioen keren wij levenslang aan uw partner uit na uw overlijden. Daarnaast is er een tijdelijk nabestaandenpensioen, dat uw partner krijgt tot zijn/haar AOW-leeftijd.

Let op: gaat u uit dienst of met pensioen? Dan is er niet automatisch een nabestaandenpensioen voor uw partner. Lees bij punt 2 hoe u in deze gevallen nabestaandenpensioen kunt regelen.

Wat krijgen uw kinderen na uw overlijden?
Uw kinderen krijgen tot 18 jaar een wezenpensioen, of tot uiterlijk 27 jaar als ze nog op school zitten of studeren.

2 Wat moet u zelf regelen als u uit dienst of met pensioen gaat?
Het nabestaandenpensioen voor uw partner is op risicobasis verzekerd. Dat betekent dat wanneer u niet meer werkt voor KLM, deze verzekering stopt.

Wilt u wel dat uw partner een uitkering krijgt nadat u bent overleden na uw uitdiensttreding of pensionering? Kies dan bij uw uitdiensttreding of uw pensionering ervoor om een deel van uw ouderdomspensioen om te zetten in een nabestaandenpensioen

voor uw partner. Hiermee zorgt u ervoor dat uw partner toch een uitkering van het pensioenfonds ontvangt mocht u overlijden na uw uitdiensttreding of uw pensionering. Het betekent ook dat uw eigen ouderdomspensioen lager wordt. U gebruikt als het ware een deel van uw ouderdomspensioen als dekking voor het recht op nabestaandenpensioen voor als u overlijdt.

3 Welke keuzes hebt u bij uitdiensttreding of bij pensionering?
U kunt een deel van uw ouderdomspensioen omzetten in nabestaandenpensioen. Als u uit dienst gaat, kunt u alleen kiezen voor een verhouding van 100% ouderdomspensioen – 70% nabestaandenpensioen.

Bij pensionering hebt u meer keuzes:

- Het nabestaandenpensioen is even hoog als uw ouderdomspensioen (100:100)
- Het nabestaandenpensioen bedraagt 70% van uw ouderdomspensioen. (100:70)
- Het nabestaandenpensioen bedraagt 50% van uw ouderdomspensioen. (100:50)
- Ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen volgens de langstlevendenvariant.

Dat betekent dat na het overlijden van de gepensioneerde of na het overlijden van de partner aan de langstlevende dezelfde pensioenuitkering wordt uitbetaald.

Neemt u deel aan de netto regeling?

In de netto regeling krijgt uw partner ook een netto nabestaandenpensioen wanneer u overlijdt tijdens uw dienstverband bij KLM. Ook uw kinderen krijgen een netto wezenpensioen. Uw partner en kinderen ontvangen deze netto uitkeringen bovenop het nabestaanden- en wezenpensioen uit de basispensioenregeling.

Net als bij de basispensioenregeling vervallen het nabestaandenpensioen voor uw partner en het wezenpensioen als u uit dienst of met pensioen gaat. Alleen als u bij pensionering kiest voor variabel beleggingspensioen is wezenpensioen standaard meeverzekerd. In andere situaties kunt u een deel van uw netto kapitaal gebruiken om daarvan een nabestaandenpensioen en een wezenpensioen in te kopen.

Geef uw keuze op tijd door

Beslis op tijd of u ouderdomspensioen wilt omzetten in nabestaandenpensioen. Geef uw keuze minimaal drie maanden voor uw pensionering of uiterlijk drie maanden ná uw uitdiensttreding aan ons door.

Wilt u meer informatie of hebt u vragen over nabestaandenpensioen?

U vindt meer uitleg over dit onderwerp op www.klmvliegendifonds.nl/voor-partner-en-kinderen. Ook hebben we een brochure beschikbaar op de website. Hebt u behoefte aan een persoonlijk gesprek? Neem dan voor het maken van een afspraak contact op met Pensioenservice via 020 426 62 20 of pensioenservice@klmvliegendifonds.nl. •

Uw partner komt in aanmerking voor nabestaandenpensioen als u:

- Getrouwd bent of een geregistreerd partnerschap hebt.
- Een door KLM erkend samenlevingsverband bent aangegaan.

Gaat u scheiden?

Ook bij echtscheiding, beëindiging van een partnerregistratie of een samenlevingscontract kunt u een deel van uw ouderdomspensioen omzetten in nabestaandenpensioen voor uw ex-partner. Bij het omzetten kunt u uitsluitend kiezen voor de verhouding van 100:70. Geef uw keuze uiterlijk drie maanden ná de beëindiging van uw relatie aan ons door.

Check uw nabestaandenpensioen in de Pensioenplanner

Kijk in de Pensioenplanner hoeveel nabestaanden- en wezenpensioen uw nabestaanden krijgen. U kunt zelf de hoogte van het nabestaandenpensioen voor uw partner bepalen en direct zien hoeveel ouderdomspensioen er voor u overblijft. U vindt de Pensioenplanner via www.klmvliegendifonds.nl.

WWW.KLMVLIEGENDFONDS.NL

70 JAAR PENSIOENFONDS VLIEGEND PERSONEEL KLM

COLOFON

Focus verschijnt driemaal per jaar en wordt verstuurd aan deelnemers en pensioengerechtigden van Pensioenfonds Vliegend Personeel KLM.

Redactie Blue Sky Group B.V., Amstelveen

Redactieadres Redactie Focus, Postbus 123, 1180 AC Amstelveen **E** focus@klmvliegendifonds.nl

Tekst Blue Sky Group B.V., Amstelveen

Art direction, ontwerp en opmaak FRISSEWIND in communicatie en design, Amsterdam

Fotografie Don Wijs, Shoots by Laura, Amsterdam e.a.

Druk Drukkerij Aeroprint, Ouderkerk aan de Amstel

CONTACT

E pensioenservice@klmvliegendifonds.nl

T 020 426 62 20

WWW.KLMVLIEGENDFONDS.NL

 **Pensioenfonds
Vliegend Personeel KLM**